

PONTY

FAJTAELISMERÉST FENNTARTÓ
TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLAT EREDMÉNYE

2017

BEVEZETÉS	3
ELŐZMÉNYEK.....	4
1. VIZSGÁLT TULAJDONSÁGOK.....	4
1.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK	4
1.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG	4
1.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG	5
1.4. VÁGÓÉRTÉK	5
1.5. TESTMÉRET-INDEXEK	6
1.6. ZSÍRTARTALOM.....	6
1.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK.....	6
A TESZTELŐ GAZDASÁGOK	7
2. BIHARUGRAI TÜKRÖS - AZ ARANYKÁRÁSZ BT. ISKOLAFÖLDI TAVAI SZARVASON.....	7
2.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK	9
2.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG	9
2.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG	10
2.4. VÁGÓÉRTÉK	10
2.5. TESTMÉRET INDEXEK.....	10
2.6. ZSÍRTARTALOM.....	11
2.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK.....	11
3. NAGYATÁDI TÜKRÖS - A V-95 KFT. NAGYATÁDI TELEPHELYE.....	11
3.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK	13
3.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG	13
3.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG	14
3.4. VÁGÓÉRTÉK	14
3.5. TESTMÉRET INDEXEK.....	14
3.6. ZSÍRTARTALOM.....	15
3.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK.....	15
4. BALATONI SUDÁR - A BALATONI HALGAZDÁLKODÁSI NONPROFIT ZRT. BALATONLELLE-IRMAPUSZTAI HALASTAVAI.....	15
4.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK	17
4.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG	17
4.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG	18
4.4. VÁGÓÉRTÉK	18
4.5. TESTMÉRET INDEXEK.....	18
4.6. ZSÍRTARTALOM.....	19
4.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK.....	19

BEVEZETÉS

Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény és a tenyésztő szervezeti- és fajtaelismerés rendjéről szóló 123/2005. (XII.27.) FVM rendelet alapján 2017. évtől a Pest Megyei Kormányhivatal (PMKH) végzi a ponty fajtaelismerés fenntartására irányuló, ötévente kötelező teljesítményvizsgálatot.

A fajtaelismerés megújítását célzó teljesítményvizsgálat a Ponty Teljesítményvizsgálati Kódex 4. (2008.) előírásai szerint a kétnyaras pontyok kihelyezésével indul a PMKH felügyelete mellett tavasszal és az őszi értékelő lehalászással, valamint a laborvizsgálatokkal fejeződik be.

ELŐZMÉNYEK

A 2017. évben a következő fajták fajtamegújító teljesítményvizsgálata indult:

- Biharugrai tükrös,
- Nagyatádi tükrös,
- Balatoni sudárponty,
- Szarvasi 215 tükrös hibrid,
- Szarvasi P 31 pikkelyes hibrid,
- Szarvasi P 34 pikkelyes hibrid.

A három szarvasi NAIK HAKI hibrid már a kihelyezéskor rendkívül rossz egészségi állapotban és kondícióban volt, majd július folyamán ponty ödéma vírusfertőzéstől a kihelyezett állomány elpusztult, ezért ki kellett zárni a vizsgálatokból.

A tesztelő gazdaságok bemutatását, a vizsgált tulajdonságok meghatározásának elvét, valamint az eredményeket az 1. fejezet tartalmazza.

1.VIZSGÁLT TULAJDONSÁGOK

1.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK

A vizsgálati csoportok darabszámát kihelyezéskor, valamint a tenyészidőszak végén történő lehalászás alkalmával határozzuk meg. A kihelyezési adatokat 100 %-nak véve számítjuk a megmaradás arányát.

1.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG

A kihelyezés és az őszi lehalászás alkalmával meghatározzuk a kísérleti csoportok átlagtömegét. A lehalászási átlagtömeg és a kihelyezési átlagtömeg különbsége adja az átlagos nettó tömeggyarapodást. A növekedés abszolút értékében elért eredményeit tartalmazzák a táblázatok.

Fajtánként 30-30 egyed mérlegeléséből is számítunk átlagtömeget.

1.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG

A teljesítményvizsgálat új rendszerében minden gazdaságban ismert, hogy a halak a tenyésztésidőszak folyamán mennyi szemes abrak takarmányt (tritikálét, takarmány búzát, kukoricát) kapnak. Az alkalmazott eljárás szerint ismert a fajták kihelyezési és lehalászási átlag- és összes tömege, amiből kiszámítható a teljes és az átlagos gyarapodás is. Ennek megfelelően kiszámítható az adatokból az egy kilogramm testtömeg-gyarapodáshoz felhasznált takarmány mennyisége, ha a feletetett mennyiségéhez viszonyítjuk az elért testtömeg-gyarapodás mértékét.

A Ponty Teljesítményvizsgáló Kódex 4. (2008.) 25 %-ban limitálja az emészthető fehérje tartalmat. Az analízistől eltekintünk, mert kiegészítő takarmányként tápot nem, csupán szemes gabonát (kukorica, búza) etetnek, melyek nyersfehérje tartalma legfeljebb 15 %.

1.4. VÁGÓÉRTÉK

A ponty teljesítményvizsgálat tavi fázisa után laboratóriumi körülmények között a vágóérték meghatározása fajtánként 20-20 egyed feldolgozásával történik. A vágóérték elbírálása a testméretek felvételével kezdődik, ezután kerül sor az élőtömeg mérésére gramm pontossággal. Következő lépés a pontyok "konyhai" feldolgozása. Ennek során először a pikkely és bőrkaparék eltávolítása, majd az úszók levágása történik. Az úszókat minden esetben a testhez legközelebb eső ponton kell levágni. Ezt követi a zsigerek kibontása, majd a fej törzsről való leválasztása a 2. és 3. csigolya között. A fejből eltávolítjuk a kopoltyút, amely a pikkelyekkel, a bőrkaparékkal, az úszókkal és a zsigerekkel együtt képezi az összes hulladékot, mivel a fej egyes halkészítményeknél még felhasználható.

A feldolgozás után kapott testsúly adja a tisztán ehető részt, azaz a vágott test tömegét. A hulladékként kidobásra szánt pikkelyek, úszók, bél, fej és kopoltyú tömegét együtt mérjük le és hozzáadjuk a vágott test súlyához és ellenőrizzük a feldolgozás és a mérések pontosságát. A feldolgozás közben elfolyó vér és testnedvek aránya nem lehet több mint az élőtömeg 5 százaléka. Amennyiben a nem mérhető részek aránya ezt meghaladja, azt az egyedet ki kell zárni az értékelésből és helyette újat feldolgozni a tartalékként félretett 5 darabos mintából.

A vágott test tömegének az élőtömeghez viszonyítása adja a vágóértéket, melyet százalékban fejezünk ki.

1.5. TESTMÉRET-INDEXEK

A vizsgálat kezdetekor a ponty jellemző testméreteit kell felvenni, mint:

- teljes testhossz,
- törzshossz,
- fejhossz,
- faroknyélhossz,
- testmagasság,
- testszélesség.

A felvett méretek alapján a következő indexeket kell kiszámítani:

- profilindex: a testhosszúság és a testmagasság hányadosa,
- keresztmetszetindex: a testmagasság és a testszélesség hányadosa,
- fejindex: a testhosszúság és a fejhosszúság hányadosa,
- faroknyélindex: a testmagasság és a faroknyélhossz hányadosa.

1.6. ZSÍRTARTALOM

A zsírtartalom meghatározását a vágóérték megállapítása során keletkező vágott testről lefejtett baloldali filéből végezzük. Ehhez fajtánként 20-20 egyed használunk fel kétszeres ismételtsben.

A vágóérték és a zsírtartalom meghatározása a Biharugrai tükrösnél október 16-án, a Nagyatádi tükrösnél november 9-én, a Balatoni sudárpontynál november 13-án történt.

1.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK

A tesztek során minden egyes tájfajtánál 100 egyed vetünk küllemi vizsgálat alá, értékelve az állomány egyöntetűségét és meghatározva a hibásnak tekinthető egyedek számát. A rendellenes fenotípust mutató egyedek arányát százalékban fejeztük ki. A vizsgált tulajdonságok az oldalvonal lefutása, a pikkelyezettség egyöntetűsége, a gerinc, a faroknyél és a fej torzulása, valamint a színezet.

A TESZTELŐ GAZDASÁGOK

A három tesztelt fajta teljesítményvizsgálata külön gazdaságban történt: a Biharugrai tükrös pontyé az Aranykárász Bt. Iskolaföldi tavain Szarvason, a Nagyatádi tükröse a V-95 Kft. nagyatádi tavan, a Balatoni sudárpontyé a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. irmapusztai IV-es tavan.

2. BIHARUGRAI TÜKRÖS - AZ ARANYKÁRÁSZ BT. ISKOLAFÖLDI TAVAI SZARVASON

A terület mintegy 800 méterre helyezkedik el a Hármasköröstől déli irányban, vízellátása is a folyóra alapozott. A tavak a Körösök hordalékára épültek, alul jó vízzáró képességgel rendelkező sárga agyagréteggel. A teljesítményvizsgálat helyszínéül az R1 C1 és C2 0,6-0,6 ha területű tavak szolgáltak. A helyi technológiának megfelelően a teszt tavakra a vízfeltöltés előtt 3.000 kg szerves trágyát juttattak ki március 31-én a gátoldalon elhelyezve úgy, hogy 1/3-ad része a víz alá kerüljön, 2/3-ad része pedig a gáton maradjon. Ezt a részt a tenyészidőszak folyamán szakaszosan juttatták be a tó vizébe. A tó talajának fertőtlenítése téli kiszáritással és kifagyasztással történt. A tesztelő tó a nyár folyamán állandó friss vízellátásban részesült. A Ponty Teljesítményvizsgálati Kódex 4. (2008)-ben foglaltaknak megfelelően a tónaplóban rögzítették a feletetett takarmány mennyiségét, valamint a víz és a levegő hőmérsékletét napi bontásban. A havonta felhasznált takarmány (kukorica és búza) mennyisége és az átlagos víz és levegőhőmérséklet a következők szerint alakult:

hónap	felhasznált takarmány (kg)	levegőhőmérséklet (°C)	átlagos vízhőmérséklet (°C)
április	41	13,2	14,6
május	105	19,4	23,1
június	215	26,8	23,2
július	325	30,8	23,5
augusztus	565	32,4	24,8
szeptember	275	26,7	16,9
október	90	13,5	20,2
Összesen:	1.616		

A másodnyaras pontyok kihelyezése március 29-én, a harmadnyarasok lehalászása (1. kép) október 16-án történt. Próbahalászatot két alkalommal végeztünk június 26-án és szeptember 13-án, de halat egyik alkalommal sem sikerült fognunk.

A Biharugrai tükrös ponty a 2. képen látható.

1. kép: A Biharugrai tükrös ponty halászata

2. kép: Biharugrai tükrös

2.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK

fajta	kihelyezett darab	lehalászott darab	megmaradás (%)
Biharugrai tükrös	840	729	86,78

2.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG

fajta	kihelyezési átlagtömeg (g)	lehalászási átlagtömeg (g)	összes gyarapodás (g)
Biharugrai tükrös	465	2.124,4	1.659,4

fajta	Biharugrai tükrös
átlagtömeg (g)	2.128,83
szórás	403,26
CV %	18,94

2.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG

fajta	kihelyezett darab	kihelyezett tömeg (kg)	lehalászott darab	lehalászott tömeg (kg)	gyarapodás (kg)	feletetett takarmány (kg)	takarmány-értékesítés (kg/kg)
Biharugrai tükrös	840	309,8	729	1548,7	1238,9	1616	1,30

2.4. VÁGÓÉRTÉK

fajta	élőtömeg (g)	fejtömeg (g)	fejtömeg a testsúly %-ban (%)	vágott testsúly (g)	vágóérték (%)
Biharugrai tükrös	1627,8	218,7	10,8	1301,2	63,7

2.5. TESTMÉRET INDEXEK

fajta	teljes testhossz (cm)	törzs hossz (cm)	fej hossz (cm)	faroknyél hossz (cm)	test magasság (cm)	test szélesség (cm)	profil index	keresztmet szet index	fej index	faroknyél index
Biharugrai tükrös	46,6	36,4	11,3	6,5	15,5	7,2	2,3	2,2	3,2	2,4

2.6. ZSÍRTARTALOM

fajta		filé tömege (g)	nedvesség (%) (m/m)	zsír (%) (m/m)	fehérje (%) (m/m)	összes (%) (m/m)
Biharugrai tükrös	átlag	464,39	66,17	16,36	16,47	99,0
	szórás	101,71	2,85	3,12	0,84	0,00

2.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK

fajta	eltérő színezet (%)	szórt pikkelyzet, pikkely hiba (%)	oldalvonal elágazás (%)	torz fej (%)	gerinctorzulás (%)	farok torzulás (%)
Biharugrai tükrös	3,0	10,0	13,0	0,0	3,0	0,0

3. NAGYATÁDI TÜKRÖS - A V-95 KFT. NAGYATÁDI TELEPHELYE

A Kft. nagyatádi halastavai valaha a Balatoni Halászati Rt. kezelésébe tartoztak. Vízellátásuk a Rinya-patak vízhozamára alapozott. A tesztelő tó a teletetők végében található hosszú, keskeny tó, melynek végét völgyzárógát zárja el (3. kép). A lehalászás idején a terület jelentős vízhiánnyal küzdött, ezért a lecsapolt vizet nem lehetett közvetlenül a Rinya-patakba engedni, hanem több lépcsős szivattyúrendszer ideiglenes kiépítésével vissza kellett pumpálni azt a teletetők feletti tápcsatorna szakaszba. Ezzel sikerült biztosítani a teletetők feltöltését és vízellátását.

A másodnyaras pontyok kihelyezése március 22-én történt, a harmadnyarasok lehalászása november 9-én. A tesztelő tó feltöltése és trágyázása a Ponty Teljesítményvizsgálati Kódex 4. (2008)-ben előírtaknak megfelelően történt, amikor a tavat télen kifagyasztották, majd a tenyészidőszak során folyamatosan hígtrágyát juttattak ki.

A tó területe 2 hektár.

Az átlagos víz hőmérséklet májusban 28, júniusban 28, júliusban 27, augusztusban pedig 28,5 °C volt. A június 19-i próbahalászat során nem sikerült halat fognunk, míg az augusztus 28-i próbahalászat során fogott 10 db hal átlagtömege 2.605 g volt.

A Nagyatádi tükrös fajta a 4. képen látható.

3. kép: Tesztelő tó Nagyatádon

4. kép: Nagyatádi tükrös fajta

A halakat búzával takarmányozták. A kijuttatott mennyiséget havi bontásban a következő táblázat tartalmazza:

hónap	búza (kg)
május	1.575
június	900
július	1.350
augusztus	425
szeptember	100
összesen:	4.350

3.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK

fajta	kihelyezett darab	lehalászott darab	megmaradás (%)
Nagyatádi tükrös	2.000	1.749	87,45

3.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG

fajta	kihelyezési átlagtömeg (g)	lehalászási átlagtömeg (g)	összes gyarapodás (g)
Nagyatádi tükrös	862	2.520,0	1.658,0

fajta	Nagyatádi tükrös
átlagtömeg (g)	3741,90
szórás	823,94
CV %	22,02

3.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG

fajta	kihelyezett darab	kihelyezett tömeg (kg)	lehalászott darab	lehalászott tömeg (kg)	gyarapodás (kg)	feletetett takarmány (kg)	takarmány-értékesítés (kg/kg)
Nagyatádi tükrös	2000	1723,7	1749	4322,2	2598,5	4350	1,67

3.4. VÁGÓÉRTÉK

fajta	élőtömeg (g)	fejtömeg (g)	fejtömeg a testsúly %-ban (%)	vágott testsúly (g)	vágóérték (%)
Nagyatádi tükrös	2437,6	296,6	12,3	1528,9	62,5

3.5. TESTMÉRET INDEXEK

fajta	teljes testhossz (cm)	törzs hossz (cm)	fej hossz (cm)	faroknyél hossz (cm)	test magasság (cm)	test szélesség (cm)	profil index	keresztmet szet index	fej index	faroknyél index
Nagyatádi tükrös	50,6	40,1	12,3	7,5	16,3	8,2	2,5	2,0	3,3	2,2

3.6. ZSÍRTARTALOM

fajta		filé tömege (g)	nedvesség (%) (m/m)	zsír (%) (m/m)	fehérje (%) (m/m)	összes (%) (m/m)
Nagyatádi tükrös	átlag	536,84	75,02	7,73	16,24	99,0
	szórás	118,69	1,86	2,16	0,73	0,00

3.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK

fajta	eltérő színezet (%)	szórt pikkelyzet, pikkely hiba (%)	oldalvonal elágazás (%)	torz fej (%)	gerinctorzulás (%)	farok torzulás (%)
Nagyatádi tükrös	1,0	19,0	20,0	0,0	2,0	3,0

4. BALATONI SUDÁRPONTY - A BALATONI HALGAZDÁLKODÁSI NONPROFIT ZRT. BALATONLELLÉ-IRMAPUSZTAI HALASTAVAI

A tógazdaság Siófoktól nyugatra 35 km-re helyezkedik el, Balatonlellétől déli irányban, Irmapusztán található. Önálló gazdálkodásra alkalmas, körtöltéses, komplett kiépítettségű, teljes üzemű termelő egység. A tórendszerhez a 7. sz. műúttól Balatonlellén keresztül szilárd burkolatú út vezet.

Tápláló vízfolyása a Tetves-patak. Lecsapolása részben gravitációsan történik a "B" jelű árok felé, de teljes leürítése csak szivattyús átemeléssel valósítható meg. A tórendszer vízellátása bizonytalan, víztakarékossági okokból aszályos időben belső vízforgatást kell alkalmazni. Tekintettel arra, hogy a tóegység sankoló szerepet is betölt, jelentős a meder iszapfeltöltődése. A tógazdaság vízkormányzó és halászati műtárgyainak állapota megfelelő. A lehalászás három kiépített külső halágyba történik.

A teljesítményvizsgálat a 7-es tóban történt, melynek területe 46 hektár. A kihelyezés február 15. és 20. között történt, míg halászata november 13-án kezdődött és november 16-án fejeződött be. A tenyészidőszak alatt két alkalommal végeztünk próbahalászatot, először június 19-én, amikor 24 darab hal tömege (25,03 kg) alapján 1.043 g átlagtömeget mértünk.

Második alkalommal, augusztus 24-én 18 db pontyot mértünk le, melyek összes tömege 27,82 kg, átlagtömegük 1.545 g volt. A halakat búzával takarmányozták.

A Balatoni sudárponty az 5. képen, míg értékelő lehalászása a 6. képen látható.

A tesztelő tó vizének és a környezeti levegő hőmérsékletének alakulása a következő volt:

hónap	búza (kg)	vízhőmérséklet (°C)	levegőhőmérséklet (°C)
március	-	8,8	14,4
április	-	10,0	16,4
május	10.700	18,6	25,6
június	18.800	25,3	28,5
július	23.000	27,0	32,8
augusztus	38.400	28,7	33,0
szeptember	8.000	19,2	23,1
összesen:	98.900		

5. kép: Balatoni sudárponty

6. kép: Halászat Irmapusztán

4.1. ÉLETKÉPESSÉG, MEGMARADÁSI SZÁZALÉK

fajta	kihelyezett darab	lehalászott darab	megmaradás (%)
Balatoni sudárponty	32.092	26.378	82,19

4.2. NÖVEKEDŐKÉPESSÉG

fajta	kihelyezési átlagtömeg (g)	lehalászási átlagtömeg (g)	összes gyarapodás (g)
Balatoni sudárponty	500	1.916,0	1.416,0

fajta	Balatoni sudárponty
átlagtömeg (g)	3627,69
szórás	398,11
CV %	10,97

4.3. TAKARMÁNYÉRTÉKESÍTŐ-KÉPESSÉG

fajta	kihelyezett darab	kihelyezett tömeg (kg)	lehalászott darab	lehalászott tömeg (kg)	gyarapodás (kg)	feletetett takarmány (kg)	takarmány-értékesítés (kg/kg)
Balatoni sudárponty	32092	16046,0	26378	50119,0	34073,0	98900	2,90

4.4. VÁGÓÉRTÉK

fajta	élőtömeg (g)	fejtömeg (g)	fejtömeg a testsúly %-ban (%)	vágott testsúly (g)	vágóérték (%)
Balatoni sudárponty	1865,8	197,4	10,6	1141,2	61,3

4.5. TESTMÉRET INDEXEK

fajta	teljes testhossz (cm)	törzs hossz (cm)	fej hossz (cm)	faroknyél hossz (cm)	test magasság (cm)	test szélesség (cm)	profil index	keresztmet szet index	fej index	faroknyél index
Balatoni sudárponty	49,4	40,3	10,6	7,4	13,4	7,5	3,0	1,8	3,8	1,8

4.6. ZSÍRTARTALOM

fajta		filé tömege (g)	nedvesség (%) (m/m)	zsír (%) (m/m)	fehérje (%) (m/m)	összes (%) (m/m)
Balatoni sudárponty	átlag	409,66	72,93	9,22	16,85	99,0
	szórás	104,27	2,29	2,99	0,97	0,00

4.7. ÖRÖKLETES TESTI HIBÁK

fajta	eltérő színezet (%)	szórt pikkelyzet, pikkely hiba (%)	oldalvonal elágazás (%)	torz fej (%)	gerinctorzulás (%)	farok torzulás (%)
Balatoni sudárponty	0,0	4,0	23,0*	12,0	0,0	0,0

*eltérő testforma

A 2017. évi ponty fajtafenntartó vizsgálatok rendben zajlottak.

A Biharugrai tükrös ponty, a Nagyatádi tükrös ponty és a Balatoni sudárponty a fajtafenntartó teljesítményvizsgálaton részt vett, mindhárom fajta a saját tenyésztési programjának és célnak megfelelő eredményt ért el.

Budapest, 2017. december 22.